Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____ Жильцов О.Б.
«_____» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка та фінансове забезпечення розвитку міста

для студентів

спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 1.С1.00.01 Економіка міста. Урбаністика

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307986
Програма № 0242/26
Начальник відділу моніторингу якості освіти
(підпис) (прізвище, ініціали)
«31» серпня 2026 р.

Київ – 2026

Розробник:
Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:
Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
Протокол від 28.08.2026 р. № 19

Завідувач кафедри В.В. ЛОЙКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) Економіка міста. Урбаністика.
28.08.2026 р.
Керівник освітньої програми Ю.М. ЖУКОВА

Робочу програму перевірено
31.08.2026 р.
Заступник директора/декана О.О. КАЗАК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредитів / 120 годин	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	26	
Форма семестрового контролю	екзамен	

Мета дисципліни формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні міста та його фінансового забезпечення розвитку.

Завдання навчальної дисципліни:

– сформувати у студентів розуміння основних економічних понять і термінів з економіки міста;

– сформувати здатність самостійно мислити, ідентифікувати та аналізувати різні види економічних задач на рівні міста;

– закріпити комплекс економічних знань і засвоєння досягнень теорії і практики економічного управління містом;

– сформувати практичні навички проведення економічних розрахунків та складання бізнес-планів для реалізації проєктів розвитку міста.

3. Результати навчання за дисципліною.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

– категоріальний апарат економіки міста;

– нормативно-законодавчу базу України, яка регулює економічну діяльність на рівні міста;

– економічні основи функціонування міста як економічної системи у сучасних умовах;

– методи формування та оцінки економічної ефективності стартап проєктів для розвитку міста;

– способи мотиваційного впливу, що забезпечують ефективне господарювання в місті;

вміти:

– застосувати отримані знання в практичній діяльності роботи економіста;

– застосувати отримані знання для проведення аналітичних розрахунків;

– застосувати отримані знання при складанні стартап проєктів для розвитку міста.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основ теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 5. Розуміння особливостей сучасної світової і національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СКУ 16. Здатність аналізувати господарський механізм економіки міста, приймати рішення, які підвищують ефективність його функціонування з урахуванням євроінтеграційного напряму розвитку української економіки.

Програмні результати навчання:

РН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РНУ 25. Застосовувати економічні методи аналізу стану галузей і суб’єктів муніципальної економіки.

РНУ 26. Демонструвати навички розробки та обґрунтування традиційних та інноваційних напрямів стратегічного розвитку міста.

РНУ 27. Використовувати методи оцінки ефективності функціонування складових інфраструктури міста.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Контроль	
Змістовий модуль 1. Місто як складна соціально-економічна система							
Тема 1. Місто: його сутність та особливості	**5**	2	2		-	-	1
Тема 2. Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста	**6**	2		2	-	-	2
Тема 3. Трудовий потенціал міст України	**6**	2		2			2
Тема 4. Економіка міст України: трансформація та особливості розвитку	**6**	2		2			2
Модульний контроль	**2**						
Разом	**25**	**8**	**2**	**6**		**2**	**7**
Змістовий модуль 2. Нормативно-правові та організаційно-економічні основи розвитку міст							
Тема 5. Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України	**5**	2	2		-	-	1
Тема 6. Система місцевого самоврядування в Україні	**6**	2	2		-	-	2
Тема 7. Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування	**6**	2	2		-	-	2
Тема 8. Комунальна власність міста та її особливості	**6**	2		2			2
Модульний контроль	**2**						
Разом	**25**	**8**	**6**	**2**	**-**	**2**	**7**
Змістовий модуль 3. Фінансове забезпечення розвитку міста							
Тема 9. Місцеві фінанси: сутність та функції	**6**	2	2		-	-	2
Тема 10. Бюджет міста	**6**	2		2	-	-	2
Тема 11. Удосконалення процесу бюджетування	**6**	2	2				2
Модульний контроль	**2**						
Разом	**20**	**6**	**4**	**2**		**2**	**6**
Змістовий модуль 4. Планування економічного розвитку міста							
Тема 12. Стратегічне планування міського розвитку	**6**	2	2		-	-	2
Тема 13. Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста	**6**	2		2			2
Тема 14. Соціальна політика розвитку міста	**6**	2		2			2
Модульний контроль	**2**						
Разом	**20**	**6**	**2**	**4**	**-**	**2**	**6**
Семестровий контроль	**30**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Усього	**120**	**28**	**14**	**14**	**-**	**8**	**26**

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Місто як складна соціально-економічна система

Тема 1. Місто: його сутність та особливості

Історичний екскурс становлення та розвитку міст. Економічна сутність поняття «сучасне місто». Властивості міста як системного об'єкта. Особливості розвитку промислових міст. Концепція сталого розвитку міста. Циклічна модель розвитку міст. Міста світу - основа нового світового порядку. Стартап проєкти розвитку міста.

Тема 2. Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста

Економічна сутність процесу урбанізації. Фактори розвитку і зростання міст. Завдання, індикатори та цільові значення досягнення цілі 11 «Сталий розвиток міст і громад» Цілей сталого розвитку ООН, адаптованих для України. Принципи успішного розвитку міста в умовах глобалізації. Прогресивні моделі сучасних міст. Досвід інших країн у організації економічного розвитку міста. Розвиток смарт-технологій в місті.

Тема 3. Трудовий потенціал міст України

Економічна сутність трудового потенціалу для економічного розвитку міста. Чинники формування трудового потенціалу. Демографічні характеристики робочої сили. Освітній рівень та професійна підготовка населення. Галузева структура зайнятості. Соціально-економічні умови (заробітна плата, умови праці). Баланс ринку праці. Безробіття та неформальна зайнятість. Дефіцит кваліфікованих кадрів. Трудова міграція з міст України. Політика стимулювання зайнятості населення.

Тема 4. Економіка міст України: трансформація та особливості розвитку

Економічна сутність міської економіки та її роль у національному розвитку. Чинники розвитку економіки міст. Урбанізаційні процеси та їх вплив на економіку. Структура міської економіки: промисловість, сфера послуг, транспорт, будівництво. Інвестиційний клімат та конкурентоспроможність міст. Децентралізація та її вплив на економічний розвиток. Баланс розвитку великих міст та малих населених пунктів. Соціально-економічні проблеми міських територій. Інноваційний та цифровий розвиток міської економіки. Рівень життя населення та економічна нерівність. Екологічні аспекти розвитку міст. Вплив воєнних та соціально-економічних криз. Політика сталого розвитку та стратегічне планування економіки міст України.

Змістовний модуль 2. Нормативно-правові та організаційно-економічні основи розвитку міст

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України

Основні законодавчо-нормативні акти, які регулюють розвиток міст в Україні: Конституція України, Земельний кодекс України, Бюджетний кодекс

України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Правові основи, закономірності та принципи здійснення управлінських процесів у місті. Нова програма розвитку міст.

Тема 6. Система міського самоврядування в Україні

Система міського самоврядування в Україні. Функції міського самоврядування. Організаційно-функціональні принципи і методи діяльності органів міського самоврядування.

Реформа децентралізації в Україні. Нормативно-правове забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад і, зокрема, міст України. Територіальна громада міста. Місцевий референдум. Місцеві вибори. Громадські слухання. Місцеві ініціативи. Інші форми участі жителів міста у здійсненні міського самоврядування.

Тема 7. Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування

Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування. Статут територіальної громади міста. Загальні засади побудови системи органів міського самоврядування. Міська рада. Постійні комісії міської ради. Міський голова. Виконавчий комітет міської ради. Порядок формування органів самоорганізації населення. Фінансова основа органів міського самоврядування. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед державою, юридичними та фізичними особами.

Тема 8. Комунальна власність міста та її особливості

Основні характеристики комунальної власності. Об'єкт права комунальної власності. Комунальна власність міста та її особливості. Господарський кодекс України. Об'єкти системи управління комунальною власністю. Формування комунальної власності територіальних громад районів м. Києва. Оцінка ефективності місцевого управління.

<u>Змістовний модуль 3. Фінансове забезпечення розвитку міста</u>

Тема 9. Місцеві фінанси: сутність та функції

Система місцевих фінансів. Інституціоналізація фінансів місцевих органів влади. Моделі місцевих фінансів. Джерела та економічна природа доходів місцевих фінансів. Способи формування доходів та видатків місцевих фінансів. Управління місцевими фінансовими ресурсами. Гарантії місцевого самоврядування. Фінансовий потенціал міста.

Тема 10. Бюджет міста

Джерела та порядок формування міського бюджету. Принцип побудови бюджету міста. Дохідна частина міського бюджету та порядок її формування. Видатки міського бюджету та порядок їх формування. Дефіцит (профіцит) міського бюджету та джерела покриття. Позабюджетні (цільові) і валютні фонди.

Загальний та спеціальний фонди міського бюджету. Система бюджетних трансферів.

Тема 11. Удосконалення процесу бюджетування

Бюджетний процес на рівні міста. Порядок розгляду та затвердження бюджету міста. Порядок внесення змін до рішення про місцевий бюджет. Організація виконання бюджету міста. Перспективи розширення доходної бази бюджетів міст. Упровадження програмно-цільового методу бюджетування. Паспорт бюджетної програми. Моніторинг в системі управління бюджетним процесом.

Змістовний модуль 4. Планування економічного розвитку міста

Тема 12. Стратегічне планування міського розвитку

Стратегічне планування міського розвитку. Довгострокові, середньострокові та короткострокові прогнози розвитку міста. Сутність стратегічного планування. Стратегічне бачення та стратегічний план. Базові етапи стратегічного планування.

Тема 13. Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста

Містобудівна хартія співдружності незалежних держав. Фактори, що визначають функціонування містобудівної системи. Житловий фонд міста як складова національного багатства України. Динаміка створення ОСББ в Україні. Закони України: «Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку», «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку». Генеральний план міста. Проєкт розподілу територій. Програма енергоефективності.

Тема 14. Соціальна політика розвитку міста

Соціальна інфраструктура міста та її розвиток. Система розселення та соціальна структура Державне регулювання соціального структурування простору міста. Фінансове забезпечення функціонування об'єктів соціальної інфраструктури. Програмно-цільовий метод управління соціальною інфраструктурою міста. Стартап проєкти соціальної складової розвитку міста.

Робота в Центрі компетентностей – Центр муніципальної економіки

Практичні заняття з Тем 3, 8, 10, 12 і 14. Завдання передбачають добір, обробку та аналіз відкритих міських даних відповідно до теми засобами MS Excel та їх візуалізацію. Практичне з Теми 13 передбачає практичну роботу з розрахунку системи показників ефективності об’єктів ЖКГ і міської інфраструктури (питомі витрати, рівень зносу, охоплення послугою, собівартість одиниці послуги) на даних конкретного комунального підприємства.

Матриця відповідності тем дисципліни результатам навчання

№	Тема	РН4	РН7	РН9	РН13	РНУ25	РНУ26	РНУ27
1	Місто: його сутність та особливості	●	●	○		○		
2	Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста	●	●	●	○	○		
3	Трудовий потенціал міст України	○	○	●	●	●		
4	Економіка міст України: трансформація та особливості	●	●	●	●	●	○	
5	Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України			●		○	○	
6	Система міського самоврядування в Україні	○		●		●		
7	Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування			●		●		
8	Комунальна власність міста та її особливості	○		○	●	●		○
9	Місцеві фінанси: сутність та функції	●	●	●	●	●		
10	Бюджет міста	○	○	●	●	●	○	○
11	Удосконалення процесу бюджетування		○		●	●	●	○
12	Стратегічне планування міського розвитку		○	○	○	●	●	
13	Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста			○	●	●	●	●
14	Соціальна політика розвитку міста	○	○	●	●	●	○	

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3	3	3
2	Відвідування семінарських/практичних занять	1	4	4	4	4	3	3	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	3	15	3	15
4	Робота на семінарських/практичних заняттях	10	4	40	4	40	3	30	3	30
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				**93**		**93**		**76**		**76**
Максимальна кількість балів:						**338**				
Розрахунок коефіцієнта:						**338 / 60 = 5,63**				
Іспит						40				
Разом						100				

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Місто як складна соціально-економічна система			
1	Місто: його сутність та особливості	1	5
2	Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста	2	5
3	Трудовий потенціал міст України	2	5
4	Економіка міст України: трансформація та особливості розвитку	2	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Нормативно-правові та організаційно-економічні основи розвитку міст			
5	Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України	1	5
6	Система місцевого самоврядування в Україні	2	5
7	Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування	2	5
8	Комунальна власність міста та її особливості	2	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Фінансове забезпечення розвитку міст			
9	Місцеві фінанси: сутність та функції	2	5
10	Бюджет міста	2	5
11	Удосконалення процесу бюджетування	2	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Планування економічного розвитку міста			
12	Стратегічне планування міського розвитку	2	5
13	Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста	2	5
14	Соціальна політика розвитку міста	2	5
	Разом	26	70

Критерії оцінювання самостійної роботи студента:

5 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, демонструє навички самостійного пошуку необхідної інформації, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання питання. Немає помилок у відповідях на питання.

4 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання. Допущено 1 помилку у відповідях на питання.

3 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання. Допущено 2 помилки у відповідях на питання.

2 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання. Допущено 3 помилки у відповідях на питання.

1 бал – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання. Допущено 4 помилки у відповідях на питання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання практичних та семінарських занять:

5-10 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, демонструє навички самостійного пошуку необхідної інформації, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання та ілюструє викладений матеріал власною створеною презентацією.

1-5 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, немає супроводження відповіді власною створеною презентацією.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв’язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	**Теми дисципліни**	**Форма контролю**	**Максимальна сума балів**
1	Теми 1, 2, 3, 4 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
2	Теми 5, 6, 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
3	Теми 9, 10, 11 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
4	Теми 12, 13, 14 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Форми проведення та критерії оцінювання екзамену

Екзамен проводиться в університетській аудиторії у комбінованій формі (тестові завдання, теоретичні питання та практичні завдання) із використанням персональних комп'ютерів, якщо ситуація дозволяє проведення освітнього процесу офлайн. Якщо ж освітній процес проходить дистанційно, то екзамен проводиться онлайн в режимі відеоконференції засобами Google Meet.

Критерії оцінювання завдань за правильну відповідь: 1 бал – за тестове питання; 10 балів – за відповідь на теоретичне питання; 12 балів – за виконання практичного завдання.

Екзамен проводиться із суворим дотриманням принципів академічної доброчесності, що передбачає недопустимість списування, фальсифікацій та обману. При порушенні студент відсторонюється від подальшого проходження екзаменаційного тесту із підсумковою оцінкою Fx за дисципліну.

Підсумкова оцінка в балах (максимально 100 балів) за дисципліну є сумою результату поточного контролю за семестр (60 балів) та відповіді на екзамені (40 балів).

Орієнтовні питання до екзамену:

1. Економічна сутність поняття «сучасне місто».
2. Властивості міста як системного об'єкта.
3. Концепція сталого розвитку міста.
4. Циклічна модель розвитку міст.
5. Економічна сутність процесу урбанізації.
6. Міські агломерації.
7. Розвиток смарт-технологій в місті.
8. Поняття глобального міста.
9. Столичні мегаполіси в глобальній економічній системі.
10. Акцент на екологізацію європейських міст.
11. Особливості розвитку сучасних мегаполісів в Китаї.
12. Принципи побудови та управління промисловими містами.
13. Китайський досвід створення та управління «розумними містами».
14. Екологічні проблеми китайських мегаполісів.
15. Китайські міста, економіка яких дорівнює економіці окремих країн.
16. Основні законодавчо-нормативні акти, які регулюють розвиток міст в Україні.
17. Система міського самоврядування в Україні.
18. Міська рада. Постійні комісії міської ради. Міський голова.
19. Комунальна власність міста та її особливості.
20. Джерела та економічна природа доходів місцевих фінансів.
21. Способи формування доходів та видатків місцевих фінансів.
22. Управління місцевими фінансовими ресурсами.
23. Фінансовий потенціал міста.
24. Джерела та порядок формування міського бюджету.
25. Принцип побудови бюджету міста.
26. Дохідна частина міського бюджету та порядок її формування.
27. Видатки міського бюджету та порядок їх формування.
28. Дефіцит (профіцит) міського бюджету та джерела покриття.
29. Позабюджетні (цільові) і валютні фонди.
30. Загальний та спеціальний фонди міського бюджету.
31. Система бюджетних трансферів.
32. Бюджетний процес на рівні міста.
33. Порядок розгляду та затвердження бюджету міста.
34. Порядок внесення змін до рішення про місцевий бюджет.
35. Організація виконання бюджету міста.
36. Перспективи розширення доходної бази бюджетів міст.
37. Упровадження програмно-цільового методу бюджетування.
38. Паспорт бюджетної програми.

39. Моніторинг в системі управління бюджетним процесом.
40. Стратегічне планування міського розвитку.
41. Довгострокові, середньострокові та короткострокові прогнози розвитку міста.
42. Житловий фонд міста як складова національного багатства України.
43. Динаміка створення ОСББ в Україні.
Містобудівна хартія співдружності незалежних держав.
44. Генеральний план міста.
45. Проєкт розподілу територій.
46. Програма енергоефективності.
47. Соціальна інфраструктура міста та її розвиток.
48. Фінансове забезпечення функціонування об'єктів соціальної інфраструктури.
49. Програмно-цільовий метод управління соціальною інфраструктурою міста.
50. Стартап проєкти соціальної складової розвитку міста.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою ЄКТС	Кількість балів	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-34	Незадовільно з обов’язковим повторним проходженням курсу

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: **120 год**., лекції – 28 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 26 год., підсумковий контроль – екзамен.

Модулі	Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3			Змістовний модуль 4		
Назва модуля	Місто як складна соціально-економічна система				Нормативно-правові та організаційно-економічні основи розвитку міст				Фінансове забезпечення розвитку міста			Планування економічного розвитку міста		
Теми лекцій	Тема 1. Місто: його сутність та особливості	Тема 2. Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста	Тема 3. Трудовий потенціал міст України	Тема 4. Економіка міст України: трансформація та особливості розвитку	Тема 5. Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України	Тема 6. Система місцевого самоврядування в Україні	Тема 7. Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування	Тема 8. Комунальна власність міста та її особливості	Тема 9. Місцеві фінанси: сутність та функції	Тема 10. Бюджет міста	Тема 11. Удосконалення процесу бюджетування	Тема 12. Стратегічне планування міського розвитку	Тема 13. Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста	Тема 14. Соціальна політика розвитку міста
Теми семінарських та практичних занять	Тема 1. Місто: його сутність та особливості	Тема 2. Процес урбанізації та особливості розвитку сучасного міста	Тема 3. Трудовий потенціал міст України	Тема 4. Економіка міст України: трансформація та особливості розвитку	Тема 5. Нормативно-правове забезпечення розвитку міст України	Тема 6. Система місцевого самоврядування в Україні	Тема 7. Організаційно-функціональна структура органів міського самоврядування	Тема 8. Комунальна власність міста та її особливості	Тема 9. Місцеві фінанси: сутність та функції	Тема 10. Бюджет міста	Тема 11. Удосконалення процесу бюджетування	Тема 12. Стратегічне планування міського розвитку	Тема 13. Містобудівна та житлово-комунальна політика розвитку міста	Тема 14. Соціальна політика розвитку міста
Самостійна робота	20 балів				20 балів				15 балів			15 балів		
Поточний контроль	МК – 25 балів				МК – 25 балів				МК – 25 балів			МК – 25 балів		
Максимальна кількість балів:	338													
Розрахунок коефіцієнта:	338 / 60 = 5,63													
Екзамен	40													
Разом	100													

Політика академічної доброчесності та використання інструментів штучного інтелекту

1. Нормативна основа. Освітній процес і оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюються з дотриманням вимог статті 42 Закону України «Про освіту», статті 16 Закону України «Про вищу освіту», Положення про академічну доброчесність Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та Кодексу корпоративної культури Університету.

2. Робота здобувача. Усі види навчальної діяльності з дисципліни - відповіді на практичних заняттях, модульні контрольні роботи, розрахункові та аналітичні завдання, презентації, реферати, самостійна робота, підсумковий контроль - виконуються здобувачем **самостійно**. Використання чужих ідей, даних, розрахунків або тексту допускається лише за умови коректного посилання на джерело.

Здобувач має право користуватися будь-якими джерелами інформації та консультуватися з викладачем, одногрупниками й фахівцями. Обмеження стосується не доступу до інформації, а **привласнення чужого результату як власного**.

3. Порушеннями академічної доброчесності вважаються:

- **академічний плагіат** - оприлюднення результатів чужої наукової або навчальної праці як власних, а також відтворення тексту, розрахунків, таблиць, рисунків чи висновків з інших джерел без посилання;
- **самоплагіат** - повторне подання власної роботи, яку вже було зараховано з іншої дисципліни або в попередньому семестрі, без погодження з викладачем;
- **фабрикація** - вигадування даних, результатів розрахунків, джерел або посилань, яких не існує;
- **фальсифікація** - свідома зміна або модифікація вихідних даних чи результатів розрахунків;
- **списування** - виконання завдань контрольних заходів із використанням не дозволених джерел інформації або технічних засобів;
- **обман** - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної навчальної діяльності, зокрема здавання роботи, виконаної іншою особою;
- **хабарництво** та **необ'єктивне оцінювання** - у значеннях, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту».

4. Перевірка робіт. Письмові роботи, що подаються на оцінювання у обсязі, достатньому для перевірки на плагіат (реферати, аналітичні записки, розрахунково-графічні та проєктні роботи), перевіряються на наявність текстових збігів у системі, яку використовує Університет. Рекомендований рівень оригінальності тексту - **не нижче 70 %**. З розрахунку оригінальності виключаються коректно оформлені цитати, бібліографічний опис, назви нормативно-правових актів, стандартні формулювання методик і формули.

Робота з рівнем оригінальності нижче встановленого повертається на доопрацювання. Повторне подання роботи з тим самим порушенням є підставою для виставлення нульової оцінки за відповідний вид роботи.

5. Використання інструментів штучного інтелекту. Генеративні інструменти штучного інтелекту (ChatGPT, Claude, Gemini, Copilot та аналогічні) є частиною сучасного професійного інструментарію економіста, і дисципліна не забороняє їх використання. Водночас застосовуються такі правила.

Дозволено без окремого погодження:

- пошук і попередній добір джерел за темою (з обов'язковою подальшою перевіркою кожного джерела за бібліотечним каталогом, офіційним вебсайтом видання або через сервіс doi.org);
- переклад іншомовних текстів;
- перевірка орфографії, граматики та стилістики власного тексту;
- пояснення незрозумілих понять, формул і методик;
- генерування ідей, планів і структури роботи;
- допомога у форматуванні таблиць, побудові діаграм і оформленні візуалізацій;
- генерування навчальних прикладів і запитань для самоперевірки.

Не дозволено:

- подання згенерованого тексту як власного - зокрема аналітичної частини, інтерпретації результатів, висновків і пропозицій;
- виконання розрахунків без розуміння їх методики, коли здобувач не може самостійно пояснити хід і результат обчислення;
- генерування вихідних даних, статистичних показників або емпіричних результатів;
- використання будь-яких зовнішніх інструментів під час аудиторних контрольних заходів і підсумкового контролю, якщо викладач прямо не дозволив їх застосування;
- **подання посилань на джерела, згенеровані або запропоновані інструментом штучного інтелекту, без перевірки їх реального існування.** Наявність у роботі неіснуючого джерела кваліфікується як фабрикація (п. 3), незалежно від того, чи здобувач діяв свідомо.

Обов'язок декларування. Якщо генеративні інструменти застосовувалися при підготовці роботи, здобувач зазначає це в примітці наприкінці роботи за формою: назва інструменту, мета використання, обсяг застосування. Наприклад: *«При підготовці роботи використано ChatGPT для попереднього пошуку джерел за темою розділу 2 та перевірки стилістики тексту. Усі джерела перевірено за бібліотечними каталогами. Розрахунки, аналіз та висновки виконано автором самостійно»*.

Декларування використання не знижує оцінку. Приховане використання за наявності ознак генерованого тексту розглядається як обман (п. 3).

Ключовий критерій. Незалежно від застосованих інструментів, здобувач має бути здатним пояснити на вимогу викладача походження кожного наведеного числа, логіку кожного розрахунку і зміст кожного твердження у власній роботі. Нездатність це зробити є самостійною підставою для зниження оцінки за відповідний вид роботи.

6. Наслідки порушення. За встановленим фактом порушення академічної доброчесності викладач може: повторно оцінити роботу; повернути роботу на

доопрацювання; виставити нульову оцінку за відповідний вид роботи; призначити повторне проходження оцінювання. У разі повторних або систематичних порушень питання виноситься на розгляд кафедри в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

7. Права здобувача. Здобувач має право: бути поінформованим про правила академічної доброчесності до початку вивчення дисципліни; ознайомитися з результатами перевірки власної роботи; надати пояснення щодо виявлених збігів; оскаржити рішення викладача в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Бюджетний менеджмент: матеріали для самостійної роботи / Н.А. Бак, О.М. Грубляк. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 53 с. Url: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11205/%25D0%25BD-101-%25D0%25B1%25D1%258E%25D0%25B4%25D0%25B6%25D0%25B5%25D1%2582%25D0%25BD%25D0%25B8%25D0%25B9-%25D0%25BC%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25B5%25D0%25B4%25D0%25B6%25D0%25BC%25D0%25B5%25D0%25BD%25D1%2582-%25D0%2591%25D0%25B0%25D0%25BA.pdf%3Fsequence%3D1%26isAllowed%3Dy&ved=2ahUKEwjy6rKjjb6WAxUOGBAIHUkhFKoQFnoECCgQAQ&usg=AOvVaw3YpsHTJvg7nbKGupX60def
2. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / У.З. Ватаманюк-Зелінська та ін.; М-во освіти і науки України, ЛНУ ім. І Франка. Львів: Магнолія 2006, 2025. 512 с. https://opac.kntu.kr.ua/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=8740
3. Денисенко Н.О. Економіка міста: конспект лекцій. Київ: КНУБП, 2026. 48 с. Url: https://repositary.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2d7e779d-8b0b-4cf6-af80-23258f7fcaa5/content
4. Економіка та врядування. Публічна економіка та фінанси : навч.-метод. посібник / О. Кібік, О. Корнілова, В. Котлубай; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2025. 119 с. Url: https://hdl.handle.net/11300/30433; DOI: 10.32837/11300.30433
5. Музиченко Г.В., Коляда Т.А. Публічні фінанси: навч. посібник. Одеса: Університет Ушинського, 2024. 108 с. Url: https://www.researchgate.net/publication/383022389_Publicni_finansi
6. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д.е.н., проф. М.І. Карліна. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Publichni-finansy.2023.Karlin-szhatyy.pdf
7. Управління містом: підручник / Л.Г. Комаха, В.С. Колтун, Ю.Ф. Дехтяренко та ін.; за заг. ред. Ю.Ф. Дехтяренко. К.: ВПЦ "Київський університет", 2023. 464 с. Url: https://ipacs.knu.ua/pages/dop/333/files/b81229f7-a6c9-406f-9ff5-b5be81e2feb8.pdf
8. Управління розвитком територій: навчальний посібник / Л.Г. Комаха, В.С. Колтун, Ю.Ф. Дехтяренко та ін.; за заг. ред. Ю.Ф. Дехтяренка. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2025. 327 с. Url: https://ipacs.knu.ua/pages/dop/333/files/32bf3e06-a11e-4aa5-9de8-b0087a249900.pdf
9. Фінанси публічного сектору: українські реалії та світовий досвід: навчальний посібник / Н.Д. Маслій, М.А. Дем'янчук. Одеса: Астропринт, 2022. 384 с.

https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/167163d5-d0f1-4a6a-a74d-6e4a7a561eaf/content

Додаткова

1. Варченко, О., Крисанов, Д., & Варченко, О. (2025). Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах України. *Сталий розвиток економіки*, № 1 (52), 473-482. Url: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-68

2. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього: монографія. / авт. кол. Л.Г. Комаха, І.В. Алєксєєнко, В.А. Гошовська та ін.; за заг. ред. Л.Г. Комахи., І.В. Алєксєєнко. К.: ВПЦ «Київський університет». 2022. 976 с. Url: https://economics.op.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%A3%D1%80%D1%8F%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE.pdf

3. Серьогіна Д.О. Економіка міста: конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 - Економіка) / Д.О. Серьогіна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2021. 115 с. Url: https://eprints.kname.edu.ua/58153/1/116%D0%9B%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%202020%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97.pdf

4. Дяченко С.А. Місцеві фінанси України в умовах децентралізації державного управління: монографія. Одеса: Гельветика, 2025. 396 с. https://knushop.com.ua/index.php?route=product/product&product_id=2923

5. Крамаренко, К. (2023). Методи бюджетування та їх місце у системі фінансового забезпечення бюджетних установ. *Економіка та суспільство*, (55). Url: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-1

6. Островський І., Стадник Г. Управління сталим розвитком міст: трансформація підходів. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. Url: DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-59

7. Сидорович М. Муніципальні фінанси: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. Київ: НаУКМА, 2021. 68 с. Url: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6593d24a-ce2a-4bca-81b1-e6b0d8ab1cb5/content

8. Синчак В., Супівська Т. Формування місцевих бюджетів територіальних громад в умовах повномасштабного вторгнення росії. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2025. №6. С. 345-351. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-348-6-50

9. Славута О.І. Економіка і організація діяльності підприємств міського господарства: навч. посібник / О.І. Славута; Харків. Нац. Ун-т міськ. Госп-ів ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2021. 269 с. Url: https://eprints.kname.edu.ua/59104/1/2019%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2030%D0%9D%20.pdf

10. Соціально-економічний розвиток міст в умовах децентралізації: кол. моногр. / за ред. Л.М. Ільїч. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 532 с. Url: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36136/2/Monograph_kol_2021_FITU.pdf

11. Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій: кол. мон. за заг. ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2023. 419 с. Url: https://econmgmt.uepa.karazin.ua/wp-

content/uploads/2023/03/%D0%A3%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%BC-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf

12. Ушенко Н., Тупіка А. Сталий розвиток міст України в умовах глобалізації: зарубіжні та вітчизняні підходи. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2025. № 1 (338). 354-363. Url: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-52

13. Ушенко Н.В., Швець П.А. (2025) Інституційні трансформації соціально-трудових відносин в Україні під впливом цифровізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, *4*(18): 655-667. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/664 DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0455

14. Ушенко Н.В., Швець П.А. (2025) Якість життя населення Київської агломерації під час війни: вплив економічних та соціальних факторів. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. №3(17): 451-467. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/570/433 DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0340

15. Швець П.А. Стимулювання економічного розвитку міст України в умовах воєнного стану // *Економіка міста в умовах воєнного стану: внутрішні та зовнішні ресурси підтримки*: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 18 травня 2023 р.) / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2023. С. 47-50. Url: https://feu.kubg.edu.ua/images/FEU/KIE/3/6/6/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%B7.pdf

16. Швець П. Вплив нерівних можливостей розвитку соціального капіталу на конкурентоспроможність працівників на ринку праці України. *Наукова спадщина Михайла Туган-Барановського як концептуальне підґрунтя суспільного розвитку*: збірник наукових праць / редкол., гол. ред. – д.е.н., проф. Н.А. Супрун; ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2025. С. 358-362. (434 с.) ISBN 978-617-95404-4-8 (Електронне видання). URL: https://drive.google.com/file/d/1Zh2NMCaqqEZsxVthwoUJRJdJMFZ9f2d4/view

17. Швець П. Стимулювання підприємництва в Україні в умовах воєнного стану / П.А. Швець, Р.Б. Бабич // Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля: Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (22 травня 2023 р.). Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. С. 87-90. https://drive.google.com/file/d/1FpeJipvOPPe73F3DPfdzdyZ8EoJs4GKQ/view

Інформаційні джерела:

1. Грінченка. 2021. URL: https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=22886
2. Господарський кодекс України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15.
3. Цивільний кодекс України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15
4. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua.
5. Державна служба статистики України. Режим доступу: http://www.stat.gov.ua
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua.

7. Національна парламентська бібліотека України. URL: http://nplu.org
8. Європейська хартія міст II. Маніфест нової урбаністики. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Princi-ple-9.-European-chart.pdf .
9. Історія Європейського Союзу. URL:http//euinfo.tut.su/istoriya.htm .
10. Офіційний сайт Департамент економіки та інвестицій виконавчого органу міської ради (КМДА).
11. «Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року: рішення Київської міської ради від 15.12.2011 № 824/7060 (зі змінами)» https://dei-2023.kyivcity.gov.ua/content/strategiya-rozvytku-mista-kyieva-do-2025-roku-nova-redakciya1.html
12. Стратегія розвитку міста Києва до 2027 року. Рішення від 05.12.2024 № 414/10222 Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/MR24411A
13. «Проєкт Стратегії розвитку міста Києва до 2035 року. Департамент економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (КМДА)» https://dei-2023.kyivcity.gov.ua/content/rozrobka-proiektu-strategii-rozvytku-mista-kyieva-do-2035-roku.html
14. Платформа розвитку міст. URL: http://urbanua.org/ideyi-i-proekty/koncepciyi-i-strategiyi/238
15. ЕНК «Економіка та фінансове забезпечення розвитку міста» https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=28211